

საქართველოს პრეზიდენტის

ბრძანებულება №70

1998 წლის 6 თებერვალი

ქ. თბილისი

საქართველოში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე

ქვეყანაში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების შემდგომი სრულყოფის, მისი სამართლებრივი რეგულირებისა და ერთიანი მეთოდოლოგიური საფუძვლების დაწესების მიზნით:

1. დამტკიცდეს თანდართული დებულება „საქართველოში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების შესახებ“.
2. დებულება ძალაში შევიდეს 1998 წლის მარტიდან.

ე. შევარდნაძე

შეტანილი ცვლილებები:

1. საქართველოს პრეზიდენტის 2009 წლის 15 აპრილის ბრძანებულება №189 - სსმ III, №48 21.04.2009 წ., მუხ.536
2. საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 27 აპრილის ბრძანებულება №260 - სსმ III, №48, 27.04.2010 წ., მუხ.704
3. საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 16 ივნისის ბრძანებულება №429 - სსმ III, №71, 18.06.2010 წ., მუხ.1031
4. საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 10 ნოემბრის ბრძანებულება №902 - სსმ III, №148, 12.11.2010 წ., მუხ.2099

დ ე ბ უ ლ ე ბ ა

საქართველოში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების შესახებ

თავი I ზოგადი დებულებანი

მუხლი 1

1. ეს დებულება განსაზღვრავს ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების ერთიანი მეთოდოლოგიურ საფუძვლებს საქართველოს ტერიტორიაზე ყველა საწარმოსა და ორგანიზაციისათვის*, რომლებიც საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად ითვლებიან იურიდიულ პირებად, აგრეთვე ინდივიდუალური საწარმოებისათვის.

2. ბანკებში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების წარმოების წესებს განსაზღვრავს საქართველოს ეროვნული ბანკი.

მუხლი 2

1. საქართველოში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების საერთო მეთოდოლოგიურ ხელმძღვანელობას ახორციელებს საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო. იგი შეიმუშავებს და ამტკიცებს ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების შესახებ ნორმატიულ აქტებს და მეთოდურ მითითებებს, რომლებიც სავალდებულოა შესასრულებლად ყველა საწარმოსა და ორგანიზაციისათვის.

2. ეროვნული მეურნეობის ცალკეულ დარგებში ბუღალტრულ აღრიცხვასთან დაკავშირებულ სპეციფიკურ მეთოდურ მითითებებს, დარგის თავისებურებებიდან გამომდინარე, მოქმედ

კანონმდებლობასთან შესაბამისობაში შეიმუშავებენ და ამტკიცებენ დარგობრივი სამინისტროები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთან შეთანხმებით.

* იგულისხმება საბიუჯეტო, საზოგადოებრივი და რელიგიური ორგანიზაციები, ფონდები, ასოციაციები და ორგანიზაციები, რომლებიც არასამეწარმეო იურიდიული პირები არიან.

მუხლი 3

საწარმო, ორგანიზაცია თავისი ქონებისა და სამეურნეო საქმიანობის ბუღალტრულ აღრიცხვას აწარმოებს ნატურალურ საზომ ერთეულებზე დაყრდნობით, განზოგადებულად ფულად გამოსახულებაში, მათი განუწყვეტელი, დოკუმენტური და ურთიერთდაკავშირებული ასახვის გზით.

მუხლი 4

ბუღალტრული აღრიცხვის მთავარი ამოცანებია:

1. საწარმოს, ორგანიზაციის სამეურნეო პროცესებისა და საქმიანობის შედეგების შესახებ სრული და უტყუარი ინფორმაციის ჩამოყალიბება, რომელიც აუცილებელია ოპერატიული ხელმძღვანელობისა და მმართველობისათვის, აგრეთვე ამ ინფორმაციის გამოსაყენებლად ინვესტორების, მიმწოდებლების, მყიდველების, კრედიტორების, საფინანსო, საგადასახადო და სტატისტიკური ორგანოების, ბანკებისა და სხვა დაინტერესებული საწარმოებისა და პირების მიერ.

2. საწარმოს, დაწესებულების ქონებისა და მისი მოძრაობის, მატერიალური, შრომითი და ფინანსური რესურსების გამოყენების შიდა კონტროლის უზრუნველყოფა.

3. საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობაში ნეგატიური მოვლენების დროული აღკვეთა, საბუღალტრო ინფორმაციის საფუძველზე რეზერვების გამოვლენა და მობილიზება.

მუხლი 5

საწარმო, ორგანიზაცია ბუღალტრული აღრიცხვისას დამოუკიდებლად განსაზღვრავს სააღრიცხვო პოლიტიკას, ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზაციულ ფორმას, აგრეთვე ანგარიშწარმოების ფორმასა და სააღრიცხვო ინფორმაციის დამუშავების ტექნოლოგიას, საწარმოს (დაწესებულების) სახისა და მეურნეობრიობის პირობებიდან გამომდინარე საერთო მეთოდოლოგიური პრინციპების დაცვით. შეიმუშავებს შიდა საწარმოო აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და კონტროლის სისტემას.

მუხლი 6

საწარმო, ორგანიზაცია სამეურნეო ოპერაციების ბუღალტრულ აღრიცხვას აწარმოებს ორმაგი ჩაწერის ხერხით, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ დამტკიცებული ბუღალტრული აღრიცხვის ანგარიშთა გეგმის შესაბამისად, უზრუნველყოფს ბუღალტრული ანგარიშების ბრუნვებისა და ნაშთების ყოველთვიურად გამოყვანას და სინთეზური და ანალიზური აღრიცხვის მონაცემების შესაბამისობას ყოველი თვის პირველი რიცხვისათვის, შემოსავლებისა და ხარჯების საანგარიშო პერიოდისათვის მიკუთვნების სისწორეს, კაპიტალური დაბანდებებისა და წარმოების მიმდინარე ხარჯების აღრიცხვის გამიჯვნას.

თავი II

სამეურნეო ოპერაციების დოკუმენტური გაფორმება და მათი ასახვა საბუღალტრო რეგისტრებში

მუხლი 7

1. საბუღალტრო აღრიცხვის რეგისტრებში ჩანაწერის შეტანის საფუძველია პირველადი აღრიცხვის დოკუმენტები, რომლებიც აღნუსხავენ სამეურნეო ოპერაციის მოხდენის ფაქტს.

2. პირველად საბუთებში უნდა აღინიშნოს შემდეგი რეკვიზიტები: დოკუმენტის (ფორმის) დასახელება, მისი შედგენის თარიღი, სამეურნეო ოპერაციის შინაარსი, განზომილება (რაოდენობრივ და ღირებულებით გამოსახულებაში), სამეურნეო ოპერაციაში მონაწილე მხარეთა დასახელება, ოპერაციის ჩატარებისა და სწორად გაფორმებისათვის პასუხისმგებელ პირთა ხელმოწერები, აგრეთვე

სხვა მონაცემები, რომლებიც გამომდინარეობს ოპერაციის შინაარსიდან და მონაცემების ტექნოლოგიური დამუშავების თავისებურებიდან.

3. პირველადი დოკუმენტები შედგენილ უნდა იქნეს სამეურნეო ოპერაციის მოხდენის მომენტში, ხოლო თუ ეს შეუძლებელია, – უშუალოდ ოპერაციის დამთავრებისთანავე. პირველადი დოკუმენტების დროული შედგენა და მათი ბუღალტრულ აღრიცხვაში ასახვისათვის გადაცემა უნდა განხორციელდეს საწარმოს მიერ განსაზღვრულ ვადებში.

მუხლი 8

პირველად დოკუმენტებში მოცემული ინფორმაცია გროვდება და სისტემაში მოდის სააღრიცხვო რეგისტრებში (ან ინფორმაციის მანქანურ მატარებლებში), რომლებიც შედგენილია ბუღალტრული აღრიცხვის საერთო მეთოლოგიური პრინციპების დაცვით და ბუღალტრული ანგარიშგების შედგენის საფუძველია.

მუხლი 9

საწარმოს, ორგანიზაციის ხელმძღვანელები ვალდებული არიან ბუღალტრული დოკუმენტები შეინახონ ექვსი წლის განმავლობაში. ბუღალტრული დოკუმენტების შემდგომი შენახვის ვადები განისაზღვრება დაწესებულებათა ტიპობრივი დოკუმენტების ნუსხისა და დოკუმენტების საუწყებო ნუსხების შესაბამისად.

საქართველოს პრეზიდენტის 2009 წლის 15 აპრილის №189 ბრძანებულება - სსმ III, №48 21.04.2009 წ., მუხ.536

თავი III

ქონებისა და სამეურნეო ოპერაციების შეფასება

მუხლი 10

ქონება და სამეურნეო ოპერაციები ბუღალტრულ აღრიცხვასა და ანგარიშგებაში ასახვისას ექვემდებარება შეფასებას. შეფასება ხორციელდება ფაქტობრივი დანახარჯების შეჯამების გზით ფულად გამოსახულებაში.

მუხლი 11

ქონებისა და სამეურნეო ოპერაციების შეფასება ხორციელდება ეროვნულ ვალუტაში.

მუხლი 12

ჩანაწერები ბუღალტრულ აღრიცხვაში საწარმოს სავალუტო ანგარიშებისა და უცხოურ ვალუტაში ოპერაციების მიხედვით წარმოებს ეროვნულ ვალუტაში, თანხებში, რომლებიც განსაზღვრულია უცხოური ვალუტის გადაანგარიშების გზით ოპერაციის მოხდენის თარიღისათვის, მოქმედი საქართველოს ეროვნული ბანკის კურსის შესაბამისად.

თავი IV

ინვენტარიზაცია

მუხლი 13

ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების მონაცემების უტყუარობის უზრუნველყოფის მიზნით საწარმო, ორგანიზაცია ახდენს ქონების, მოთხოვნებისა და ვალდებულებების ინვენტარიზაციას.

მუხლი 14

სამეურნეო წელს ინვენტარიზაციის ჩატარების პერიოდულობა, თარიღი, ქონებისა და ვალდებულებების ნუსხა თითოეული ინვენტარიზაციის დროს დგინდება საწარმოს, ორგანიზაციის ხელმძღვანელის მიერ, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ინვენტარიზაციის ჩატარება სავალდებულოა.

მუხლი 15

ინვენტარიზაციის ჩატარება სავალდებულოა:

1. საწარმოს, ორგანიზაციის ქონების იჯარით გადაცემის, გამოსყიდვის, გაყიდვის და აგრეთვე პრივატიზაციისას.
2. სამეურნეო წლის ბოლოს, გარდა იმ ქონებისა და ვალდებულებებისა, რომელთა სრული ან ნაწილობრივი ინვენტარიზაცია ჩატარებულია სამეურნეო წლის დასასრულამდე სამი თვის განმავლობაში.
3. მატერიალურად პასუხისმგებელი პირების შეცვლისას.
4. ფასეულობების დატაცების, ბოროტად გამოყენებისა და დაზიანების ფაქტების დადგენისას.
5. ხანძრის ან სტიქიური უბედურების შემთხვევაში.

მუხლი 16

ინვენტარიზაციის შედეგად გამოვლენილი სხვაობა მატერიალურ ფასეულობათა ფაქტობრივ ნაშთებსა და ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებს შორის რეგულირდება შემდეგნაირად:

1. მატერიალურ ფასეულობათა, ფულადი საშუალებებისა და სხვა ქონების დანაკლისი, ასევე ფასეულობათა დაზიანება დაეწერებათ დამნაშავე პირებს.
2. მატერიალურ ფასეულობათა დანაკლისი და დანაკარგები, როდესაც კონკრეტული დამნაშავეს დადგენა არ ხერხდება ან დამნაშავე პირებისაგან მათ ამოღებაზე სასამართლომ უარი განაცხადა, ჩამოიწერება საწარმოში ფინანსურ შედეგებზე, ხოლო ორგანიზაციაში – ფონდების შემცირებაზე.
3. ძირითადი საშუალებების, სხვა მატერიალური ფასეულობის, ფულადი საშუალებების ზედმეტობა აიღება შემოსავალში და მიიმართება საწარმოში ფინანსურ შედეგებზე, ხოლო ორგანიზაციაში ფონდების გაზრდაზე.

მუხლი 16¹.

საბიუჯეტო ორგანიზაციებში ქონების, მოთხოვნებისა და ვალდებულებების ინვენტარიზაციის ჩატარების წესს ამტკიცებს საქართველოს ფინანსთა მინისტრი.

საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 16 ივნისის №429 ბრძანებულება - სსმ III, №71, 18.06.2010 წ., მუხ.1031

თავი V

ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზაცია

მუხლი 17

1. ბუღალტრული აღრიცხვის ორგანიზაციისათვის პასუხისმგებლობა ეკისრება საწარმოს, დაწესებულების ხელმძღვანელს.

2. ხელმძღვანელი ვალდებულია შექმნას სათანადო პირობები ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოებისათვის, უზრუნველყოს საწარმოს, დაწესებულების მუშაკთა ქვეგანყოფილებებისა და სამსახურების მიერ მთავარი ბუღალტრის (ბუღალტრის) მოთხოვნების შესრულება დოკუმენტებისა და მონაცემების გაფორმებისა და სააღრიცხვო სამსახურებისათვის წარდგენის ნაწილში.

3. ბუღალტრულ აღრიცხვას საწარმოში, დაწესებულებაში ახორციელებს ბუღალტერია (ცენტრალიზებული ბუღალტერია).

4. ბუღალტერიას ხელმძღვანელობს მთავარი ბუღალტერი (ან ბუღალტერი, თუ საწარმოს, ორგანიზაციას საკუთარი საბუღალტრო ქვედანაყოფი, სამსახური არ გააჩნია).

საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 27 აპრილის №260 ბრძანებულება - სსმ III, №48 27.04.2010 წ., მუხ.704

მუხლი 18

საწარმოს, ორგანიზაციის მთავარ ბუღალტერს (ბუღალტერს) თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს ხელმძღვანელი, თუ სხვა რამ არ არის წესდებით გათვალისწინებული.

მუხლი 19

1. მთავარი ბუღალტერი (ბუღალტერი) თავის საქმიანობას წარმართავს არსებული კანონმდებლობით, ამ დებულებით, აგრეთვე სხვა ნორმატიული დოკუმენტებით, რომლებიც დამტკიცებულია დადგენილი წესით, და პასუხისმგებელია საბუღალტრო აღრიცხვის საერთო მეთოდოლოგიური პრინციპების დაცვისათვის.

2. მთავარი ბუღალტერი (ბუღალტერი) უზრუნველყოფს საწარმოს, ორგანიზაციის მიერ განხორციელებული ყველა სამეურნეო ოპერაციის საბუღალტრო ანგარიშების ასახვის სისრულეს და კონტროლს, ოპერატიული ინფორმაციისა და ბუღალტრული ანგარიშგების დროულ შედგენასა და წარდგენას.

საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 27 აპრილის №260 ბრძანებულება - სსმ III, №48 27.04.2010 წ., მუხ.704

მუხლი 20

საწარმოს, ორგანიზაციის მთავარ ბუღალტერს (ბუღალტერს) ეკრძალება მიიღოს შესასრულებლად და გასაფორმებლად დოკუმენტები ისეთ ოპერაციებზე, რომლებიც ეწინააღმდეგება კანონმდებლობას და არღვევს სახელშეკრულებო და საფინანსო დისციპლინას. ასეთი დოკუმენტების შესახებ მთავარი ბუღალტერი წერილობით აცნობებს ხელმძღვანელს. ხელმძღვანელისაგან აღნიშნული დოკუმენტების შესრულების შესახებ წერილობითი განკარგულების მიღების შემდეგ მთავარი ბუღალტერი (ბუღალტერი) ასრულებს მას, ამავე დროს მთელი პასუხისმგებლობა უკანონო ოპერაციების შესრულებისათვის ეკისრება ხელმძღვანელს.

მუხლი 21

მთავარ ბუღალტერთან (ბუღალტერთან) მიზანშეწონილია შეთანხმდეს მატერიალურად პასუხისმგებელი პირების (მოლარეების, საწყობის გამგეების და სხვ.) დანიშვნა, გათავისუფლება და გადაადგილება.

მუხლი 22

საწარმოში, ორგანიზაციაში, სადაც მუშავთა მცირე რიცხოვნობაა და შტატში მოლარე არ ჰყავთ, მისი მოვალეობა ხელმძღვანელის განკარგულებით შეიძლება დაეკისროს მთავარ ბუღალტერს (ბუღალტერს) ან სხვა მუშაკს.

მუხლი 23

მთავარი ბუღალტრის არყოფნისას (მივლინება, შვებულება, ავადმყოფობა და ა.შ.) მთავარი ბუღალტრის უფლება-მოვალეობანი გადაეცემა მის მოადგილეს, ხოლო ამ უკანასკნელის არყოფნისას – სხვა თანამდებობის პირს, რაც ფორმდება საწარმოს, ორგანიზაციის ხელმძღვანელის ბრძანებით.

მუხლი 24

მთავარი ბუღალტრის (ბუღალტრის) გათავისუფლებისას საქმეები გადაბარდება ახლადდანიშნულ მთავარ ბუღალტერს (ბუღალტერს); უკანასკნელის არყოფნისას – მუშაკს, რომელიც ხელმძღვანელის ბრძანებით არის დანიშნული.

თავი VI ბუღალტრული ანგარიშგება

მუხლი 25

საწარმოს, ორგანიზაციის ბუღალტრული ანგარიშგება არის სააღრიცხვო პროცესის დამამთავრებელი ეტაპი. მასში მზარდი ჯამით აისახება საწარმოს, ორგანიზაციის ქონებრივი და ფინანსური მდგომარეობა და სამეურნეო წლის საქმიანობის შედეგები.

საანგარიშგებო პერიოდი განისაზღვრება მოქმედი ნორმატიული აქტებით.

მუხლი 26

ბუღალტრული ანგარიშგების მომხმარებლები არიან არსებული და პოტენციური ინვესტორები, კრედიტორები, მიმწოდებლები, მყიდველები, სამინისტროები, უწყებები და სხვა დაინტერესებული იურიდიული და ფიზიკური პირები.

მუხლი 27

საწარმოს ბუღალტრული ანგარიშგების მოცულობა, სტრუქტურა და შედგენის პერიოდულობა განსაზღვრულია "მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონით.

მუხლი 28

საწარმოს, ორგანიზაციის ბუღალტრული ანგარიშგების ტიპურ ფორმებს და მათი შევსების ინსტრუქციებს შეიმუშავებს და ამტკიცებს საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო.

მუხლი 29

საწარმო, ორგანიზაცია თავისი ქონების შემადგენლობას და წარმოქმნის წყაროებს ასახავს ბუღალტრულ ანგარიშგებაში, რომლის შედგენისას დაცული უნდა იქნეს შემდეგი პრინციპები:

1. უტყუარობა (სისწორე) – ანგარიშგება უნდა გამომდინარეობდეს ქვეყანაში დადგენილი აღრიცხვა-ანგარიშგების წესებიდან და ასახავდეს ჭეშმარიტ ინფორმაციას.

2. სისრულე – იგი უნდა გამომდინარეობდეს საანგარიშო პერიოდში მომხდარი ყველა სამეურნეო ფაქტიდან.

3. უწყვეტობა – საწარმო, დაწესებულება მოქმედებს და გააგრძელებს თავის საქმიანობას მომავალში. იგულისხმება, რომ სამეურნეო სუბიექტს განზრახული არა აქვს ლიკვიდაცია ან საქმიანობის მასშტაბების მნიშვნელოვნად შემცირება.

4. არსებითობა – ანგარიშგებაში მოცემული ინფორმაცია არსებითია და მისმა არასახვამ ან არასწორად წარმოდგენამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს ინფორმაციის მომხმარებელთა ეკონომიკურ გადაწყვეტილებებზე.

5. საიმედოობა – ინფორმაცია საიმედოა და მომხმარებელს შეუძლია მასზე დაყრდნობა, ანუ ანგარიშგება რეალურ სიტუაციას ასახავს.

6. ნეიტრალურობა – ბუღალტრულ ანგარიშგებაში ასახული ინფორმაცია უნდა იყოს ნეიტრალური და სუბიექტურობისაგან თავისუფალი.

7. შესადარისობა – ერთი საანგარიშო პერიოდის ინფორმაცია შესადარისი უნდა იყოს მეორე პერიოდთან. მომხმარებლები ინფორმირებული უნდა იყვნენ საწარმოს მიერ გამოყენებული სააღრიცხვო პოლიტიკისა და შეფასების მეთოდების შესახებ. ანგარიშგებაში უნდა აისახოს ის განსხვავებები, რომლებიც ხელს უშლის წინა წლის ანგარიშგების შედარებას ბოლო წლიურ ანგარიშგებასთან.

8. სიფრთხილის (წინდახედული მეწარმის) პრინციპი – საწარმოს ბუღალტრული ანგარიშგების შედგენისას სიფრთხილე უნდა იქნეს გამოჩენილი მატერიალური ფასეულობებისა და ვალდებულებების შეფასების საკითხებში;

9. იმპარტიტეტის (უთანაბრობის) პრინციპი – საწარმოს წლიურ ანგარიშგებაში განსხვავებულად უნდა იქნეს შეფასებული მოსალოდნელი (განუხორციელებელი) მოგება და ზარალი.

მუხლი 30

საწარმო სამეურნეო ოპერაციების ბუღალტრულ აღრიცხვაში ასახვისას იყენებს საკასო ან დარიცხვის მეთოდს. ორგანიზაციები იყენებენ საკასო მეთოდს.

თავი VII

კაპიტალური და ფინანსური დაბანდებანი

მუხლი 31

კაპიტალური დაბანდების შემადგენლობაში შეიტანება დანახარჯები სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოების, მოწყობილობების, ინსტრუმენტების, ინვენტარის შეძენისა და სხვა კაპიტალური (საპროექტო-სადიებო, გეოლოგიურ-სადაზვერვო, ბურღვითი და სხვ.) სამუშაოებისათვის. კაპიტალური დაბანდებანი აისახება ბალანსში მენაშენის (ინვესტორის) ფაქტობრივი დანახარჯების მიხედვით.

მუხლი 32

კაპიტალური მშენებლობის ობიექტები, რომლებიც იმყოფება დროებით ექსპლუატაციაში, მათი ექსპლუატაციაში საბოლოო შეყვანამდე არ აღირიცხება ძირითადი ფონდების შემადგენლობაში. ბუღალტრულ აღრიცხვასა და ანგარიშგებაში ამ ობიექტებზე გაწეული ხარჯები აისახება როგორც დაუმთავრებელი კაპიტალური დაბანდებანი.

მუხლი 33

1. ფინანსურ დაბანდებებს მიეკუთვნება საწარმოს, ორგანიზაციის ინვესტიციები სხვა საწარმოთა და ორგანიზაციათა ფასიან ქაღალდებში (აქციები, ობლიგაციები და სხვ.), საწესდებო კაპიტალში, გაცემული სესხები საქართველოს ტერიტორიაზე, მის ფარგლებს გარეთ და სხვ.

2. ფინანსური დაბანდებანი აღრიცხვაში აისახება ინვესტორის ფაქტობრივი დანახარჯების თანხით. დაბანდებანი სხვა საწარმოთა და დაწესებულებათა აქციებსა და სხვა ფასიან ქაღალდებში, რომლებიც კოტირებას განიცდიან ორგანიზებულ საბირჟო და არასაბირჟო ბაზარზე და რომელთა კოტირებაც რეგულარულად ქვეყნდება, წლის ბოლოს ბუღალტრული ანგარიშგების შედგენისას აისახება საბაზრო ფასით, თუ ეს უკანასკნელი ნაკლებია მათ საბალანსო ღირებულებაზე. აღნიშნული კორექტირება მიიმართება საწარმოში ფინანსური შედეგების, საბიუჯეტო ორგანიზაციაში – დაფინანსების (ფონდების) შემცირებაზე.

თავი VIII

ძირითადი საშუალებები და არამატერიალური აქტივები

მუხლი 34

საწარმოს, ორგანიზაციის ძირითად საშუალებებს მიეკუთვნება მატერიალურ-ნივთობრივი ფასეულობანი, რომლებიც მოქმედებენ ერთ წელზე მეტი ხნის მანძილზე როგორც მატერიალური წარმოების, ისე არასაწარმოო სფეროში.

მუხლი 35

1. ძირითად საშუალებებს მიეკუთვნება მიწის ნაკვეთები, ბუნებათსარგებლობის ობიექტები, ნაგებობანი, გადაძვინი მოწყობილობანი, მუშა და ძალური მანქანები და მოწყობილობა, საზომი, მარეგულირებელი ხელსაწყოები და მოწყობილობანი, გამოთვლითი ტექნიკა, სატრანსპორტო საშუალებანი, ინსტრუმენტები, საწარმო-სამეურნეო ინვენტარი და მოწყობილობა, მუშა და პროდუქტიული პირუტყვი, მრავალწლიანი ნარგავები, შიდასამეურნეო გზები და სხვ.

2. ძირითად საშუალებებს მიეკუთვნება, აგრეთვე კაპიტალური დაბანდებანი მიწების გაუმჯობესებაზე (მელიორაციული და საირიგაციო სამუშაოები და სხვ.) და იჯარით აღებულ ძირითად საშუალებებზე (შენობები, ნაგებობანი, მოწყობილობა და ა.შ.).

3. კაპიტალური დაბანდებანი მრავალწლიანი ნარგავების გაშენებისა და მიწების გაუმჯობესებაზე ძირითადი საშუალებების შემადგენლობაში ჩაირთვება ყოველწლიურად იმ დანახარჯების თანხით, რომლებიც გაწეულ იქნა ექსპლუატაციაში მიღებულ ფართობზე, მიუხედავად სამუშაოების მთელი კომპლექსის დამთავრებისა.

მუხლი 36

იჯარით აღებული შენობების, ნაგებობების, მოწყობილობებისა და სხვა ძირითადი საშუალებებისათვის გაწეული დამთავრებული კაპიტალური დაბანდებანი მოიჯარის მიერ შეიტანება საკუთარი ძირითადი საშუალებების შემადგენლობაში, თუ საიჯარო ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

მუხლი 37

საწარმოს, ორგანიზაციის ძირითადი საშუალებები ბუღალტრულ აღრიცხვაში აისახება პირვანდელი ღირებულებით, ე.ი. მათი შეძენის, აგების, დამზადებისათვის გაწეული ფაქტობრივი ხარჯების თანხით. პირვანდელი ღირებულების შეცვლა შესაძლებელია გადაფასების ან შესაბამის ობიექტებზე მიშენების, დაშენების, რეკონსტრუქციის და ნაწილობრივი ჩამოწერის შემთხვევაში.

მუხლი 38

საწარმოს ძირითადი საშუალებების პირვანდელი ღირებულება იფარება ამორტიზაციის (ცვეთის) დარიცხვის გზით და მიეკუთვნება წარმოების ან მიმოქცევის ხარჯებს, მათი სასარგებლო გამოყენების ვადის განმავლობაში. ძირითადი საშუალებების ცვეთა აღირიცხება ცალკე.

მუხლი 39

ორგანიზაციები ძირითად საშუალებებს დაარიცხავენ ცვეთას და ასახავენ მას ანგარიშგებაში.

მუხლი 40

ამორტიზაცია (ცვეთა) არ ერიცხება შემდეგ ძირითად საშუალებებს:

1. მიწის ნაკვეთებსა და ბუნებათსარგებლობის ობიექტებს.
2. ხელოვნების ნიმუშებს.
3. მუშა და პროდუქტიულ პირუტყვს (ხარები, კამეჩები, ფურები).
4. საბიბლიოთეკო ფონდებს.
5. დადგენილი წესის შესაბამისად კონსერვაციაზე გადაყვანილ ძირითად საშუალებებს.
6. სრულად ამორტიზებულ ძირითად საშუალებებს.
7. სხვა ძირითად საშუალებებს, რომლებიც განსაზღვრულია საკანონმდებლო-ნორმატიული აქტებით.

მუხლი 41

საწარმოს მიერ არასრულად ამორტიზებული ძირითადი საშუალებების ჩამოწერისას გამოვლენილი ზარალი, აგრეთვე ლიკვიდაციისათვის გაწეული ხარჯები მიეკუთვნება ფინანსურ შედეგებს.

მუხლი 42

საწარმოს ძირითად საშუალებებს არ მიეკუთვნება და აღირიცხება საბრუნავ საშუალებებში, ხოლო ორგანიზაციებში – მცირეფასიან საგნებში:

1. ერთ წელზე ნაკლებ ხანს გამოსადეგი შრომის საშუალებები, მიუხედავად მათი ღირებულებისა.
2. შრომის საშუალებები, რომელთა ღირებულება ერთეულზე შეძენის თარიღისათვის 150 ლარამდეა, მიუხედავად მათი მომსახურების ვადისა.
3. თევზსაჭერი იარაღები (ქსელები, ბადეები და სხვ.), მიუხედავად მათი ღირებულებისა და მომსახურების ვადისა.

4. ბენზინისძრავიანი ხერხები, საჭრელები, სეზონური გზები, ტყესაზიდარი გზების განშტოებანი, დროებითი ნაგებობანი ტყეში (პატარა მოძრავი სახლები, საქვაბე პუნქტები, ხერხის სალესი სახელოსნოები, ბენზინგასამართი და სხვ.).

5. სპეციალური ინსტრუმენტები და სპეციალური სამარჯვები (მიზნობრივი დანიშნულების ინსტრუმენტები და სამარჯვები, რომლებიც განკუთვნილია ცალკეული ნაკეთობების მასიური და სერიული წარმოებისათვის ან ინდივიდუალური შეკვეთების დასამზადებლად), მიუხედავად ღირებულებისა;

ცვლადი მოწყობილობა (წარმოებაში მრავალჯერადი გამოყენების სამარჯვები და სხვა მოწყობილობანი, რომელთა გამოყენებაც განპირობებულია პროდუქციის დამზადების სპეციფიკით), მიუხედავად მათი ღირებულებისა.

6. სპეციალური ტანსაცმელი, სპეციალური ფეხსაცმელი, ქვეშაგები, მიუხედავად მათი ღირებულებისა და მომსახურების ვადისა.

7. ტანსაცმელი, რომელიც განკუთვნილია საწარმოს მუშაკებისათვის გასაცემად, ტანსაცმელი და ფეხსაცმელი ჯანმრთელობის დაცვის, განათლების, სოციალური უზრუნველყოფისა და ბიუჯეტზე მყოფი სხვა დაწესებულებებისათვის.

8. დროებითი (არასატიტულო) ნაგებობები, სამარჯვები და მოწყობილობები, რომელთა აგების ხარჯები მიეკუთვნება სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოების თვითღირებულებას ზედნადები ხარჯების შემადგენლობაში.

9. ტარა, რომელიც განკუთვნილია სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის საწყობებში შესანახად ან ტექნოლოგიური პროცესების განსახორციელებლად ერთეულზე შეძენის ან დამზადების ხარჯების მიხედვით, მე-2 პუნქტში დადგენილი ლიმიტის ფარგლებში.

10. მოზარდი ან გასასუქებელი პირუტყვი, ფრინველი, ბოცვერი, ბეწვიანი ნადირი, ფუტკრის ოჯახები, აგრეთვე საცდელი ცხოველები.

11. მრავალწლიანი ნარგავები, რომლებიც გამოყვანილია სანერგეებში სარგავი მასალების სახით.

12. საგნები, რომლებიც გათვალისწინებულია გასაქირავებლად, ღირებულების მიუხედავად.

მუხლი 43

1. ექსპლუატაციაში მყოფი შრომის საშუალებებისა და საგნების ღირებულება, რომლებიც მოცემულია 42-ე მუხლში (გარდა მე-5, მე-9, მე-10 და მე-11 პუნქტებისა, რომელთაც ცვეთა არ ერიცხებათ) იფარება ცვეთის დარიცხვის გზით. ზემოთ ჩამოთვლილ საგნებს შეიძლება დაერიცხოთ ცვეთა 100 პროცენტამდე ოდენობით მათი საექსპლუატაციოდ გადაცემისას.

2. ერთეულზე 15 ლარამდე ღირებულების საგნები მთლიანად შეიძლება ჩამოიწეროს ხარჯებში მათი საექსპლუატაციოდ გადაცემისას. ამ საგნების დაცვის უზუნველყოფის მიზნით საწარმოებში, დაწესებულებებში საჭიროა სათანადო კონტროლის ორგანიზაცია.

3. სპეციალური ინსტრუმენტებისა და სპეციალური სამარჯვების ღირებულება დაიფარება დაწესებული ნორმების ან სახარჯთაღრიცხვო განაკვეთების შესაბამისად, რომლებიც გაანგარიშებულია მათი დამზადების (შემენის) ხარჯთაღრიცხვის და პროდუქციის გამოშვების გათვალისწინებით. ინდივიდუალური შეკვეთებისათვის განკუთვნილი სპეციალური ინსტრუმენტებისა და სპეციალური სამარჯვების ღირებულება მთლიანად დაიფარება მათი წარმოებაში გადაცემისას.

4. გასაქირავებელი საგნების ღირებულება იფარება ცვეთის დარიცხვის გზით, მათი მომსახურების ვადიდან გამომდინარე.

5. საბრუნავი საშუალებები და საგნები, რომლებიც მოცემულია 42-ე მუხლში, შემოსავალში აიღება მათი პირვანდელი ღირებულებით ანუ მათი შეძენისა ან დამზადებისათვის გაწეული ხარჯების თანხით. ამ საშუალებებისა და საგნების ცვეთის თანხა აღრიცხვაში აისახება ცალკე.

მუხლი 44

საწარმოს, ორგანიზაციის არამატერიალური აქტივების შემადგენლობაში აისახება ობიექტები, რომლებიც სამეურნეო საქმიანობაში გამოიყენება ხანგრძლივად და მოაქვთ შემოსავლები: კონცესიები, ინტელექტუალური საკუთრება, ლიცენზიები, ფირმის ღირებულება, მიწით, წყლით და სხვა ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის უფლება, საავტორო უფლებები, უფლებები ელექტრონულ-გამომთვლელი მანქანების პროგრამების, სასაქონლო ნიშნების, მეცნიერების, ლიტერატურის, ხელოვნების ნაწარმოებთა გამოყენებისათვის და სხვ.

მუხლი 45

არამატერიალური აქტივები ბალანსში აისახება შეძენის დანახარჯების თანხით, მათი იმ მდგომარეობამდე დაყვანის ხარჯების ჩათვლით, რომელშიც ისინი ვარგისია გათვალისწინებული მიზნებისათვის გამოსაყენებლად. ისინი თავიანთ პირვანდელ ღირებულებას გადაიტანენ წარმოების და მიმოქცევის ხარჯებში იმ ნორმებით, რომლებიც განსაზღვრულია მათი გამოყენების ვადებიდან გამომდინარე. არამატერიალური აქტივების ცვეთა აღრიცხვაში აისახება ცალკე.

თავი IX

ნედლეული, მასალა, მზა პროდუქცია, საქონელი

მუხლი 46

ნედლეული, ძირითადი და დამხმარე მასალები, სათბობი, ნაყიდი ნახევარფაბრიკატები და მკომპლექტებელი ნაკეთობანი, სათადარიგო ნაწილები, ტარა, რომელიც გამოიყენება პროდუქციის (საქონლის) შესაფუთად და ტრანსპორტირებისათვის, და სხვა მატერიალური რესურსები ბუღალტრულ აღრიცხვაში აისახება მათი ფაქტობრივი თვითღირებულებით.

მუხლი 47

1. მატერიალური რესურსების ფაქტობრივი თვითღირებულება განისაზღვრება მათი შეძენის ფასებიდან გამომდინარე, მიმწოდებელთა მიერ კრედიტით მიწოდებულ საქონელზე პროცენტების, მომმარაგებელი და საგარეო-ეკონომიკური ორგანიზაციებისათვის გადახდილი საკომისიო გასამრჯელოების, საბაჟო გადასახდელების, გარეშე ორგანიზაციების ძალებით განხორციელებული ტრანსპორტირებისა და შენახვის ხარჯების ჩათვლით.

2. წარმოებაში (გასაყიდად) გადაცემული მატერიალური რესურსების ფაქტობრივი თვითღირებულების განსაზღვრისათვის შეიძლება გამოყენებულ იქნეს შემდეგი მეთოდები:

ა) ინდივიდუალური ღირებულების მეთოდი;

ბ) საშუალო თვითღირებულების მეთოდი – იგულისხმება, რომ წარმოებაში გადაცემული რესურსები, ასევე მათი მარაგი შეფასდება საშუალო ფასებით;

გ) მეთოდი " FIFO " – იგულისხმება, რომ მატერიალური რესურსები საანგარიშო პერიოდში გამოიყენება მათი შეძენის თანმიმდევრობით, ე.ი. წარმოებაში, ანუ (გაყიდვაში) პირველად გადაცემული რესურსები შეფასდება მათი შეძენის თანმიმდევრობიდან გამომდინარე ფასებით, თვის დასაწყისში არსებული რესურსების ღირებულების გათვალისწინებით. ამ მეთოდის გამოყენებისას საანგარიშო პერიოდის ბოლოს მარაგში არსებული რესურსები შეფასდება ბოლოს შეძენილი რესურსების ფასებით;

დ) მეთოდი " LIFO " – იგულისხმება, რომ წარმოებაში (გასაყიდად) პირველად გადაცემული რესურსები შეფასდება ბოლოს შეძენილი რესურსების ფასების თანმიმდევრობით. ამ მეთოდის გამოყენებისას მატერიალური რესურსების მარაგი შეფასდება უფრო ადრე შეძენილი რესურსების ფასებით.

მუხლი 48

მზა პროდუქცია აღრიცხვაში აისახება ფაქტობრივი თვითღირებულებით (წარმოების ხარჯებით).

მუხლი 49

საქონელი სავაჭრო და მომარაგება-გასაღების ორგანიზაციებში აღირიცხება ნაყიდობის (შემენის) ან გასაყიდი ფასებით.

მუხლი 50

საწარმოებში ნედლეული და მასალები, მზა პროდუქცია, საქონელი, სათბობი, სათადარიგო ნაწილები, ტარა და სხვა საბრუნავი საშუალებები ბუღალტრულ ანგარიშგებაში აისახება მათი შემენის ან წარმოების ხარჯებით, ასევე სხვა შეფასებით, რომელიც განსაზღვრულია "მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონის შესაბამისად.

მუხლი 51

გადატვირთული საქონელი, შესრულებული სამუშაოები და გაწეული მომსახურება ბუღალტრულ ანგარიშგებაში აისახება ფაქტობრივი თვითღირებულებით ან გასაყიდი ფასებით, ბუღალტრულ აღრიცხვაში გამოყენებული საკასო ან დარიცხვის მეთოდის შესაბამისად.

თავი X

დაუმთავრებელი წარმოება და მომავალი პერიოდის ხარჯები

მუხლი 52

პროდუქცია (სამუშაოები), რომელსაც არ გაუვლია ტექნოლოგიური პროცესებით გათვალისწინებული ყველა სტადია (ფაზები, გადაკეთება), აგრეთვე დაუკომპლექტებელი ნაკეთობანი, რომელთაც არ გაუვლიათ გამოცდა და ტექნიკური მიღება, მიეკუთვნება დაუმთავრებელ წარმოებას.

მუხლი 53

1. დაუმთავრებელი წარმოება მასიურ და სერიულ წარმოებაში შეიძლება ბალანსში აისახოს საწარმოო თვითღირებულებით ან პირდაპირი დანახარჯების მუხლებით, აგრეთვე ნედლეულის, მასალებისა და ნახევარფაბრიკატების ღირებულებით.

2. პროდუქციის ერთჯერადი წარმოებისას დაუმთავრებელი წარმოება ბალანსში აისახება ფაქტობრივი საწარმოო დანახარჯებით.

მუხლი 54

დანახარჯები, რომლებიც გაწეულ იქნა საანგარიშო პერიოდში, მაგრამ მიეკუთვნება შემდგომ საანგარიშო პერიოდს, ანგარიშგებაში აისახება ცალკე მუხლით, როგორც მომავალი პერიოდის ხარჯები. ეს ხარჯები ექვემდებარება წარმოების ან მიმოქცევის ხარჯებში შეტანას იმ პერიოდში, რომლისთვისაც ის არის განკუთვნილი.

თავი XI

კაპიტალი და რეზერვები

მუხლი 55

საწარმოს საკუთარი კაპიტალის შემადგენლობაში აღირიცხება საწესდებო კაპიტალი, რეზერვები, გაუნაწილებელი მოგება და სხვა საკუთარი სახსრები.

მუხლი 56

1. ბუღალტრულ აღრიცხვაში აისახება საწარმოს საწესდებო კაპიტალის სიდიდე, რომელიც ჩამოყალიბებულია მისი დამფუძნებლების (მონაწილეების) შენატანების ხარჯზე სადამფუძნებლო დოკუმენტების შესაბამისად.

2. კაპიტალის გაზრდა ან შემცირება ხორციელდება კანონმდებლობის, სადამფუძნებლო დოკუმენტების ან პარტნიორთა გადაწყვეტილების საფუძველზე.

მუხლი 57

კანონმდებლობის, სადამფუძნებლო დოკუმენტების, სამეთვალყურეო საბჭოსა და საერთო კრების გადაწყვეტილების საფუძველზე საწარმომ შეიძლება შექმნას რეზერვები ზარალისა და დანაკარგების დასაფარავად, კაპიტალის გასაზრდელად, მონაწილეებისათვის დივიდენდების გასაცემად, როდესაც ამისათვის მოგება არ არის ან არასაკმარისია და სხვ.

მუხლი 58

1. საწარმოს ძირითადი საშუალებების გადაფასების შედეგად ფასმატების თანხები, ასევე იურიდიული და ფიზიკური პირების მიერ უსასყიდლოდ გადაცემული მატერიალური ფასეულობანი აღრიცხვასა და ანგარიშგებაში აისახება რეზერვებში.

2. რეზერვები წარმოიქმნება მოგებიდან ან სხვა საკუთარი სახსრებიდან. ისინი წარმოადგენს საწარმოს საკუთარ სახსრებს და გამოიყენება საწარმოს მიერ განსაზღვრული დანიშნულებით.

მუხლი 59

1. საწარმოს შეუძლია შექმნას ანარიცხები საექვო მოთხოვნებისათვის (დებიტორული დავალიანებისათვის), აგრეთვე მოსალოდნელი ხარჯებისა და გადასახდელებისათვის.

2. ანარიცხები საექვო მოთხოვნებისათვის იქმნება წლის ბოლოს მოთხოვნების (დებიტორული დავალიანების) ინვენტარიზაციის საფუძველზე სხვა საწარმოებთან, დაწესებულებებთან, ასევე ცალკეულ ფიზიკურ პირებთან ანგარიშსწორებათა მიხედვით. ანარიცხები იქმნება მევალის ფინანსური მდგომარეობიდან (გადახდისუნარიანობიდან), მთლიანად ან ნაწილობრივ ვალის დაფარვის შესაძლებლობიდან გამომდინარე.

3. მოსალოდნელი ხარჯებისა და გადასახდელებისათვის ანარიცხები შეიძლება შეიქმნას ისეთი ხარჯებისათვის, როგორცაა მუშაკთა მომავალი შვებულების ანაზღაურება, რემონტის, დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის, წარმოების სეზონური ხასიათის გამო მოსამზადებელი სამუშაოებისათვის და სხვ.

თავი XII

ანგარიშსწორებანი მოთხოვნებისა და ვალდებულებების მიხედვით და სხვა მუხლები

მუხლი 60

ანგარიშსწორებანი მოთხოვნებისა და ვალდებულებების მიხედვით (დებიტორულ-კრედიტორული დავალიანებანი) თითოეული მხარის მიერ აისახება თავის ანგარიშგებაში იმ თანხების მიხედვით, რომელიც გამომდინარეობს ბუღალტრული ჩანაწერებიდან.

მუხლი 61

საწარმოს სალაროში არსებული ფულადი ნიშნები, ბანკსა და სხვა საკრედიტო დაწესებულებებში ანგარიშსწორების ანგარიშებზე სახსრები, ფულადი და საგადაამხდლო დოკუმენტები, ფასიანი ქაღალდები, იურიდიულ და ფიზიკურ პირებთან ანგარიშსწორებათა მიხედვით არსებული სახსრები, მიზნობრივი დაფინანსების სახსრები, რომლებიც გამოხატულია უცხოურ ვალუტაში, გადაანგარიშებულ უნდა იქნეს ეროვნულ ვალუტაში ოპერაციის მოხდენის თარიღისათვის, აგრეთვე ბუღალტრული ანგარიშგების შედგენის თარიღისათვის, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი კურსის შესაბამისად.

მუხლი 61¹

საბიუჯეტო ორგანიზაციების სალაროს ორგანიზებისა და ოპერაციების წარმოების წესის შესახებ ინსტრუქციას ამტკიცებს საქართველოს ფინანსთა მინისტრი.

საქართველოს პრეზიდენტის 2010 წლის 10 ნოემბრის ბრძანებულება №902 - სსმ III, №148, 12.11.2010 წ., მუხ.2099

მუხლი 62

უცხოურ ვალუტაში გამოხატული ძირითადი საშუალებების, არამატერიალური აქტივების, მცირეფასიანი და სწრაფცვლიანი საგნების, საწარმოო მარაგების, საქონლის, კაპიტალის და სხვა აქტივებისა და პასივების ღირებულება, რომლებიც ჩამოთვლილი არ არის 63-ე მუხლში, ბუღალტრულ აღრიცხვასა და ანგარიშგებაში აისახება ეროვნულ ვალუტაში ოპერაციის მოხდენის თარიღისათვის მოქმედი საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი კურსის შესაბამისად.

მუხლი 63

კაპიტალის (საწესდებო კაპიტალის) ფორმირებასთან დაკავშირებული საკურსო სხვაობა მიეკუთვნება რეზერვებს. საწესდებო კაპიტალის ფორმირებასთან დაკავშირებულ საკურსო სხვაობად მიიჩნევა სხვაობა, რომელიც წარმოიქმნება დამფუძნებლის (მონაწილის) სადამფუძნებლო დოკუმენტების ხელმოწერის თარიღისათვის უცხოურ ვალუტაში შეფასებული შესატანის სიდიდესა (ეროვნული ვალუტის ეკვივალენტით) და ფაქტობრივი შენატანის თარიღისათვის მოქმედი კურსის შესაბამისად გადაანგარიშებულ თანხას შორის.

მუხლი 64

გადახდილი ჯარიმები, საურავები პირგასამტეხლო და სხვა სანქციები ხელშეკრულების პირობების დარღვევისათვის, მიყენებული ზარალისათვის გადახდილი თანხები, ძირითადი და საბრუნავი საშუალებების ჩამოწერით (ჩამოფასების, გაფუჭების, ნორმის ზევით დანაკარგის, დანაკლისის, დატაცების შედეგად, რომლებიც გაფორმებულია სათანადო დოკუმენტებით) და მოთხოვნათა ფასშესწორებით (მათ შორის, უიმედო დებიტორული დავალიანების ჩამოწერით) გამოწვეული ზარალი, ზარალი ადრე მისჯილი ვალების ჩამოწერით დანაკლისებისა და დატაცებების მიხედვით, რომლებზედაც დაბრუნებულია აღმასრულებელი დოკუმენტები სასამართლოს მიერ დამტკიცებული აქტით მოპასუხის გადახდისუუნარობისა და მისი ქონების ამოღების შეუძლებლობის გამო, სასამართლო და საარბიტრაჟო ხარჯები, ზარალი გასული წლების ოპერაციების მიხედვით, რომელიც გამოვლენილია მიმდინარე წელს და რომელთა მიკუთვნებაც გასულ წლებთან დადასტურებულია დოკუმენტურად, ზარალი სტიქიური უბედურების, ხანძრის, ავარიის და სხვა საგანგებო შემთხვევების შედეგად (საწარმოო მარაგების, მზა ნაწარმის, საქონლის, ძირითადი საშუალებების და სხვა მატერიალური ფასეულობების განადგურება, გაფუჭება), კურსებს შორის უარყოფითი სხვაობა უცხოურ ვალუტაში ოპერაციების მიხედვით, ანარიცხები საექვო მოთხოვნებისათვის და სხვა, – მიეკუთვნება საწარმოს ფინანსურ შედეგებს.

მუხლი 65

მოთხოვნები (დებიტორული დავალიანება), რომელთა სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა გასულია და სხვა ვალები, რომელთა ამოღება არარეალურია, შეიძლება ჩამოწერილ იქნეს ბალანსიდან ხელმძღვანელის გადაწყვეტილებით, რომელიც მიეკუთვნება საწარმოში რეზერვებს ან ფინანსურ შედეგებს, ხოლო ორგანიზაციაში – დაფინანსების (ფონდების) შემცირებას.

მუხლი 66

ვალდებულებების (კრედიტორული და დეპონენტური დავალიანება), ჩამოწერით მიღებული შემოსავლები მიიმართება საწარმოში ფინანსურ შედეგებზე, ხოლო ორგანიზაციაში – დაფინანსების (ფონდების) გაზრდაზე.

მუხლი 67

1. საწარმოს ქონების (ძირითადი საშუალებები, მარაგი, ფასიანი ქაღალდები) რეალიზაციის ან სხვა მიზეზით გასვლისას წარმოქმნილი ზარალი ან მოგება მიეკუთვნება ფინანსურ შედეგებს.

2. ძირითადი საშუალებების ან სხვა ქონების უსასყიდლოდ გადაცემისას გამოვლენილი ზარალი იფარება საწარმოს საკუთარი სახსრებიდან.

თავი XIII

საწარმოს მოგება (ზარალი)

მუხლი 68

სამეურნეო წლის მოგება (ზარალი) წარმოადგენს საწარმოს საბოლოო ფინანსურ შედეგს, რომელიც გამოვლინდება საანგარიშო პერიოდში ყველა სამეურნეო ოპერაციის ბუღალტრულ აღრიცხვაში ასახვის გზით და ბალანსის მუხლების შეფასებით.

მუხლი 69

მოგება ან ზარალი, რომელიც გამოვლინდა სამეურნეო წელს, მაგრამ მიეკუთვნება გასული წლის ოპერაციებს, ჩაითვლება სამეურნეო წლის ფინანსურ შედეგებში.

მუხლი 70

შემოსავლები, რომლებიც მიღებულია მოცემულ სამეურნეო წელს, მაგრამ მიეკუთვნება მომავალ საანგარიშო პერიოდებს, აღრიცხვასა და ანგარიშგებაში აისახება ცალკე მუხლში, როგორც მომავალი პერიოდის შემოსავლები. ეს შემოსავლები ექვემდებარება სამეურნეო საქმიანობის შედეგებში ჩართვას იმ საანგარიშო პერიოდში, რომლებსაც ისინი მიეკუთვნება.

თავი XIV

ბუღალტრული ანგარიშგების წარდგენის წესი

მუხლი 71

1. საწარმოები, რომლებიც "მეწარმეთა შესახებ" საქართველოს კანონის შესაბამისად ითვლებიან იურიდიულ პირებად, წარუდგენენ წლიურ ბუღალტრულ ანგარიშგებას:

- ა) დამფუძნებლებს (მონაწილეებს) კანონით განსაზღვრული წესის შესაბამისად;
- ბ) სახელმწიფო საგადასახადო ინსპექციის ორგანოს საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად.

2. სხვა მისამართებით და ვადებში ბუღალტრული ანგარიშგების წარდგენა ხორციელდება საქართველოს კანონმდებლობით, სადამფუძნებლო დოკუმენტებით ან ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

მუხლი 72

საწარმო წარადგენს ბუღალტრულ ანგარიშგებას სამეურნეო წლის მომდევნო წლის პირველი სამი თვის განმავლობაში. აღნიშნულ ვადაში ანგარიშგების წარდგენის კონკრეტულ თარიღს განსაზღვრავს საწარმო.

მუხლი 73

1. ბიუჯეტზე მყოფი დაწესებულებები და ორგანიზაციები წარუდგენენ კვარტალურ და წლიურ ბუღალტრულ ანგარიშგებას ხარჯთა ნუსხის შესრულების შესახებ ზემდგომ ორგანიზაციას მათ მიერ დაწესებულ ვადებში. სახელმწიფო ბიუჯეტზე მყოფი დაწესებულებები თვითურ ანგარიშგებას ხარჯთა ნუსხის შესრულების შესახებ წარუდგენენ აგრეთვე საქართველოს შესაბამის სახაზინო სამსახურებს.

2. ადგილობრივ ბიუჯეტზე მყოფი დაწესებულებები და ორგანიზაციები ხარჯთა ნუსხის შესრულების შესახებ თვითურ ანგარიშს წარუდგენენ ადგილობრივ საფინანსო ორგანოებს მათ მიერ დაწესებულ ვადებში.

მუხლი 74

სამინისტროები, აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებები, სამთავრობო დაწესებულებების ორგანოები და აღმასრულებელი ხელისუფლების სხვა ორგანოები წარუდგენენ ნაერთ კვარტალურ და წლიურ ბუღალტრულ ანგარიშგებას ხარჯთა ნუსხის (შემოსავლებისა და ხარჯების) შესრულების შესახებ საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სახაზინო დეპარტამენტს 1 აპრილის, 1 ივლისის, 1 ოქტომბრის და 1 იანვრის მდგომარეობით, ფინანსთა სამინისტროს მიერ დაწესებულ ვადებში.

მუხლი 75

ბუღალტრული ანგარიშგების წარდგენის თარიღად ითვლება მისი დანიშნულების მიხედვით გადაცემის დღე ან გაგზავნის თარიღი.

მუხლი 76

ბუღალტრულ ანგარიშგებას საწარმოში ხელს აწერს ხელმძღვანელი, ხოლო ორგანიზაციაში – ხელმძღვანელი და მთავარი ბუღალტერი.

მუხლი 77

1. საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ შემთხვევებში წლიური ბუღალტრული ანგარიშგება ექვემდებარება გამოქვეყნებას არა უგვიანეს სამეურნეო წლის მომდევნო წლის 1 ივლისისა.
2. გამოქვეყნებული ბუღალტრული ანგარიშგების შემადგენლობაში შეტანილ უნდა იქნეს აუდიტორული დასკვნა, რომლითაც დასტურდება ანგარიშგების უტყუარობა.